

Євген Заблудовський — зоолог і таксидерміст

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: [0000-0002-0523-133X](https://orcid.org/0000-0002-0523-133X)

ZAGORODNIUK, I. Yevhen Zabludovsky, a zoologist and taxidermist. — An essay about an inspirational taxidermist, a graduate of Kyiv University and one of the founders of the academic zoological museum in Kyiv, which is now part of NMNH, NAS of Ukraine. The researcher was formed and worked in collaboration with such well-known taxidermists as V. Antonovych, H. Selezhynskyi, V. Bondarenko, Y. Volnenko, and animal artist H. Glikman. He took an active part in numerous expeditions of the museum to the Far East, the Far North, mountains and deserts of Central Asia, where he collected and preserved materials for further production of skin-mounts and dioramas. Specimens collected by the researcher as housed in the collection of NMNH.

Біографічна довідка

Заблудовський Євген Робертівич народився 28 березня 1940 р. у Києві, на Олександрівській Слободі, біля Совських ставків, де провів дитинство. Рано залишився без батька (1953), вчився на 3–4. Мати, Кароліна Вітас, була співробітником Інституту зоології АН УРСР (ІЗАН), що вплинуло на інтерес юнака (Заблудовська 2019). Після школи (1947–1957) став працювати в ІЗАН у Відділі систематики хребетних (з 01.1958), як сезонний робітник, згодом таксидерміст (1960), ст. лаборант (1970), художник (1972). У 1969 р. поступив на біофак Київського університету, на вечірнє відділення (без відриву від роботи), яке закінчив у червні 1975 р. за фахом «біолог-зоолог».

Брав участь у багатьох дальніх експедиціях, надто у 1963–1968 рр., вкл. поїздки до Копетдагу і Куракумів. Був одружений на колезі з ІЗАН Тамарі, потім Світлані. Працював у ІЗАН до 1975 р., коли потреби в таксидермії зменшилися. Потому 3–4 роки викладав в Київському педінституті, а згодом з колегою відкрив таксидермічну майстерню при УТМР в центрі Києва, на Малій Житомирській. Пішов з життя після важкої хвороби 8.12.1986, у віці 46 років. Поховали Євгена в Києві, на Байковому цвинтарі (ділянка 33).

Рис. 1. Євген Заблудовський в майстерні. Фото з огляду історії ЗМ ННПМ (Маніло & Мовчан 2019).

Ключові доробки в галузі теріології

Євген мав художні здібності, які вдало поєдналися з хистом до таксидермії, якою захопився ще при навчанні в університеті¹, а згодом їздив в Петербург брати уроки у видатного таксидерміста Михайла Заславського [Заблудовська 2019]. Ці якості виявилися важливими на обраному місці роботи в Академії, у музейному відділі ІЗАН, надто у зв'язку з початком розбудови Музею природи (як тоді називали проект ННПМ), зокрема його зоологічної експозиції. Із 1965 р. Є. Заблудовський увійшов у «музейну групу», яка згодом стала музейним відділом під керівництвом М. Щербака, одного з розбудовників музею, зоологічний відділ якого відкритого 1 грудня 1967 р.

У команді з такими таксидермістами, як Г. Сележинський та Ю. Волненко, він працював над створенням не тільки опудал, але й діорам, у їх числі й «Лігвище морських звірів». До відкриття музею ними змонтовано 12 діорам, і дослідники використовували для цього матеріали, які самі й збирали в експедиціях [Маніло & Мовчан 2019]. Були експедиції на Камчатку, Сахалін та крайню Північ, в гори і степи Туркменістану, Таджикистану й Киргизії [Заблудовська 2019]. Працював три роки (1956–1958) і в Криму, у команді М. Воїнственського, зокрема на яйлі й схилах Ай-Петрі [Бескаравайный 2006]; звідти привіз колекції кажанів і гризунів (табл. 1).

Відомі спогади про масштабну експедицію 1965 р. на Курильські острови (Шикотан, Кунашир, Ітуруп) під керівництвом М. Щербака за участі співробітників Київської кіностудії документальних фільмів, які зняли фільм про роботу зоологів в терені. Частина чималих зборів експедиції, зокрема й сивуч та тюлені, була включена в нову експозицію музею [Лоскот 2019].

За оцінками колег, він гарно робив опудала, спеціалізувався більше на ссавцях і вмів вичиняти «складні» шкури (напр. бобрів і «товстошкірих»). Для набуття такого досвіду їздив за рецептами на Урал, працював з галунами та сірчаною кислотою (Л. Бондаренко, особ. повід.).

Таблиця 1. Зразки ссавців у фондовій колекції відділу зоології ННПМ

Види	Екз.	Роки	Регіон	Матеріал
<i>Felis silvestris</i>	2	1957, 1969	Уа: Київський зоопарк	2шк + 1ч + 1ск
<i>Myotis blythi</i>	6	1965 (14.08)	Уа: Крим, Чуфут-Кале	6шк + 6ч
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	3	1965 (14.08)	Уа: Крим, Чуфут-Кале	3шк + 3ч
<i>Lepus timidus</i>	1	1964 (xx.08)	RF: Архангельська обл.	1шк + 1ч
<i>Dicrostonyx torquatus</i>	6	1964 (20–23/06)	RF: Архангельська обл.	6шк + 6ч
<i>Microtus obscurus</i>	15	1965 (19–20/08)	Уа: Крим, Карабі	15шк + 11ч
Разом 6 видів	33	1957–1965		33шк + 26ч + 1ск

¹ Київські наставники Євгена не вказані, але напевно ними були Валеріан Бондаренко (у 1954–1958 в ЗМАН) та Віктор Антонович (до 1958 в ІЗАН, у 1958–1969 рр. в ЗМКУ). Важливою стала й співпраця з анімалістом Геннадієм Глікманом [Заблудовська 2019].

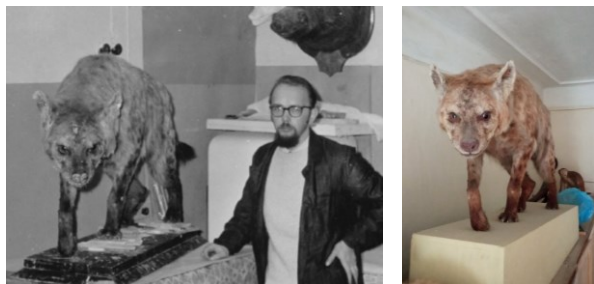

Рис. 2. Євген Заблудовський у таксидермічній майстерні зоологічного музею тодішнього Інституту зоології АН УРСР біля опудала гієни плямистої (нині у фондах, фото праворуч). Фото близько 1970 р., з нарису історії відділу зоології ННПМ (Маніло & Мовчан 2019).

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Євген Робертович викладався в свою роботу «з головою», постійно шукаючи нові підходи до вичинки й консервування шкір, монтування фігур, підбору поз, виготовлення і корекції деталей голови (очі, зуби, язик, губи). Моя вчительки з зоології, яка вчилася разом ним, згадує, що в університеті він добре вчився, і організовував спільні з друзями підготовки до екзаменів. Робив гарні художні знімки; його кольорові слайди завдяки сприянню польських друзів не раз брали участь у міжнародних конкурсах і вигравали премії. Був людиною з характером, через що не раз отримував догани від керівництва ІЗАН, про що є чимало записів в особовій справі.

У пам'ять про нього є невеличка стаття його дружини у ювілейному випуску «Збірника праць зоологічного музею» [Заблудовська 2019].

Подяки. Автор щиро дякує Л. Бондаренко і С. Заблудовській за спогади про колегу.

Література

- Бескаравайний, М. М. 2006. Крымские дневники М. А. Воиновского. *Авифауна Украины*, **3**: 1–40.
- Лоскот, В. М. 2019. Володимир Михайлович Лоскот. *Збірник праць зоологічного музею*, **50**: 78–80.
- Маніло, Л. Г., Ю. В. Мовчан. 2019. Історія створення експозиції Зоологічного музею Національного науково-природничого музею НАН України. *Збірник праць зоологічного музею*, **50**: 3–15.
- Заблудовська, С. А. 2019. Пам'яті Євгена Робертовича Заблудовського (1940–1986). *Збірник праць зоологічного музею*, **50**: 92–93.

Резюме

ЗАГОРОДНЮК, І. Євген Заблудовський — зоолог і таксидерміст. — Нарис про натхненного таксидерміста, випускника Київського університету і одного з розбудовників академічного зоологічного музею в Києві, що нині входить до складу ННПМ НАН України. Дослідник формувався і творив у співпраці з такими знаними таксидермістами, як В. Антонович, Г. Сележинський, В. Бондаренко, Ю. Волненко, художник-аніمالіст Г. Глікман. Брав активну участь у численних експедиціях музею на Далекий Схід, Крайню Північ, гори й пустелі Центральної Азії, де збирав і консервував матеріали для подальшого виготовлення опудал та монтування діорам. В ННПМ є й колекційні зразки у фондових колекціях.